

ALIMENTAȚIA COPIILOR ÎN ȘCOALĂ – O PROVOCARE PENTRU SPECIALIȘTII DIN DOMENIU

Aculina ZAPOROJAN,

Laboratorul Sănătatea copiilor și adolescenților,
Centrul Național de Sănătate Publică

Summary

Child nutrition in school – a challenge for experts in the field

The aim of the study was to determine the attitude of specialists in the field about improving pupils' nutrition in schools and collection of measures they proposed to expand the number of students who are fed in school. The results of study show that experts consider that the money allocated from the state budget for nutrition students from Ith–IVth grades covers partially (55.4%) and does not cover (32.6%) minimum necessary of foods for a hot meal.

Keywords: *nutrition of pupils, the school's cafeteria, food poisoning*

Резюме

Детское питание в школах – провокация для специалистов в данной области

Целью данного исследования было определить отношение специалистов к улучшению детского питания в школах, а также сбор информации о предложенных ими мерах для увеличения числа учащихся, питающихся в школе. Результаты показывают, что эксперты считают, что деньги, выделенные из государственного бюджета для питания учащихся в I–IV классах, покрывают лишь часть (55,4%) и не покрывают минимум (32,6%), необходимый для обеспечения продуктами для горячего питания.

Ключевые слова: *питание учащихся, школьная столовая, пищевые отравления*

Introducere

Mâncarea distribuită în școli ar trebui să convină copiii să adopte un stil de viață sănătos. Astfel, meniul ar trebui să fie bogat în legume și fructe și sărac în carbohidrați și grăsimi. Acest lucru se întâmplă însă doar în câteva țări din lume, arată un studiu realizat de Compania Sweet Green. În acest studiu, Sweet Green a analizat cauzele apariției obezității la copii și felul în care cantinele școlare se implică în dezvoltarea sănătoasă a copiilor în întreaga lume [1; 2].

În urma studiului s-a descoperit o diferență foarte mare între meniurile din Spania, Italia, Ucraina, Grecia și Finlanda, unde elevii consumă zilnic necesarul de legume și fructe, și cele din Marea Britanie și Statele Unite, unde copiii consumă alimente bogate în grăsimi și foarte multe dulciuri. Mai multe țări din

Europa, precum Belgia, Olanda, Norvegia și Danemarca, nu au un sistem obligatoriu de cantine în școli. În cele mai multe țări (cu excepția Finlandei), în școli le permit copiilor să aducă propriile lor dejunuri [3].

Franța a introdus meniuri școlare stricte, ce includ produse „bio” în proporție de cel puțin 20%. Noua legislație în acest domeniu a intrat oficial în vigoare la 1 ianuarie 2012. Au fost incluse legumele proaspete în locul celor prăjite, iar carnea de porc a fost restricționată și a fost introdus intens peștele, care este mult mai bogat în vitamine. La capitolul desert s-a renunțat total la creme și budinci bogate în zahăr. Elevii primesc fie diverse sortimente de brânză, fie fructe [4; 11].

Administrația americană a impus noi meniuri pentru cantinele școlare, reducând cantitățile de sare și de grăsime și modificând astfel – pentru prima dată în 15 ani – normele de alimentație, în contextul în care o treime dintre copii sunt deja obezi sau supraponderali. Ministerul Agriculturii din SUA, în anul 2013, a făcut noi recomandări alimentare pentru porțiile de mâncare distribuite în cantinele școlare, finanțate din fonduri publice. Noile meniuri prevăd „mai multe fructe, legume, pâine integrală și lapte degresat”. Astfel, meniul-tip ar urma să înlocuiască pastele cu spaghetele din grâu integral, mozzarella – cu brânza degresată, iar maioneza – cu una mai puțin calorică. Un dejun pentru un elev, care conținea până la 633 de calorii, este redus în acest fel la 550 de calorii [5; 6].

În România, în anul 2008 a fost adoptată Legea 123/2008 pentru o alimentație sănătoasă în unitățile de învățământ preuniversitar. Legea stipulează eliminarea comercializării alimentelor care au un aport suplimentar de grăsimi, zahăr, sare, îndulcitori, aditivi alimentari și au un efect dăunător asupra sănătății. Potrivit actului normativ, meniurile servite în cantinele unităților de învățământ sunt avizate de specialiști în nutriție, acreditați de Ministerul Sănătății. Campaniile de promovare directă sau indirectă a alimentelor de tip fast-food în incinta școlilor, la fel, sunt interzise [7; 8].

În Republica Moldova, schimbările în acest domeniu vin odată cu adoptarea Legii nr. 10 privind Supravegherea de Stat a Sănătății Publice din 2009 [12, 13]: articolul 38, alineatul (3) prevede reducerea presiunii comerciale a produselor alimentare cu densitate energetică ridicată, în special asupra copiilor; acesta este un punct de acțiune pentru a controla epidemia de obezitate. Ministerul Sănătății, prin Ordinul nr. 904 din 17.09.2012, a aprobat lista produselor alimentare nerecomandate preșcolarilor și elevilor, a interzis comercializarea alimentelor cu un conținut sporit de sare, zahăr și grăsimi, a băuturilor energizante și a produselor alimentare cu adaus de aditivi alimentari în instituțiile unde studiază copii și pe o rază de 100 m de la acestea [9; 10].

Materiale și metode

Studiul a fost realizat pe un eșantion de 92 persoane: angajați ai administrației publice locale – 1,1%, centrelor maternale – 1,1%, consiliilor raionale – 14,1%, centrelor de sănătate – 3,2%, centrelor de sănătate publică – 34,8%, direcțiilor raionale de asistență socială și protecția familiei – 19,6%, direcțiilor raionale de învățământ, tineret și sport – 20,6%, liceelor – 1,1%, Ministerului Sănătății – 1,1% și 3,3% nu au specificat instituția unde lucrează. Studiul a cuprins specialiști din mun. Chișinău, mun. Bălți, precum și din cele 32 de raioane ale republicii, inclusiv UTA Găgăuzia. Instrumentul studiului a fost un chestionar cu 16 întrebări (de tip închis – 7, de tip deschis – 9) referitor la îmbunătățirea alimentației elevilor în școală.

Rezultate și discuții

Din totalul specialiștilor chestionați privind îmbunătățirea alimentației elevilor din școli, 69,5% consideră că ar fi necesar de acordat o masă în școală pentru elevii claselor I-XII-a, 26,1% – pentru clasele I-IX-a, 1,1% – pentru clasele primare și 3,3% nu au dat răspuns.

Din buget se acordă pentru fiecare elev al claselor I-IV-a, în zi, pentru o masă suma de 7 lei – sumă stabilită de Ministerul Educației în comun acord cu Ministerul Finanțelor [10]. La întrebarea „Considerați că banii alocați din buget pentru alimentația elevilor claselor primare acoperă minimul necesar de produse alimentare pentru a acorda o masă fierbinte?”, respondenții au optat pentru următoarele răspunsuri: „Da” au răspuns 8,7% din cei chestionați, „Nu” – 32,6%, „Parțial” – 55,4% și 3,3% nu au răspuns.

Mâncarea la pachet, adusă de elevi de acasă, ar fi o opțiune pentru a servi o masă la școală. 23,9% din respondenți afirmă că este oportun ca elevii de toate vârstele să-și aducă mâncare la pachet pentru a servi o masă la școală, 72,8% consideră că nu este oportun și 3,3% nu au dat răspuns la întrebare.

Alimentația pedagogilor, în special în școlile cu învățământ în două schimburi și în cele cu program prelungit, este o adevărată problemă. O propunere pentru soluționarea problemei ar fi servirea de către profesori a unei mese la cantina școlii. 88,1% din cei chestionați consideră necesar ca ei să servească o masă în cantină în timpul zilei de lucru, 8,6% nu consideră necesar și 3,3% nu au dat răspuns.

Fiind întrebați dacă cantinele din școlile lor au capacitatea să asigure alimentația tuturor elevilor cu o masă fierbinte în zi, 79,3% din respondenți au răspuns „Da”, „Nu” afirmă 23,9%, iar 2,2% nu au dat răspuns.

Răspunsurile la întrebarea: „Care este nivelul de instruire profesională a bucătarilor de la blocul alimentar al școlii?” s-au împărțit în următoarele cote:

41,3% din respondenți afirmă că bucătarii de la blocul alimentar al școlii au absolvit școala profesională la specialitatea bucătar și 58,7% afirmă că bucătarii nu au pregătire specială.

Centrele de sănătate publică acordă suport informativ altor organe statale care au tangență cu activitatea și sănătatea elevilor privind fortificarea sănătății lor. Respondenții, fiind întrebați dacă sunt satisfăcuți de suportul acordat de specialiștii centrelor de sănătate publică, au răspuns: „Da” – 43,4%, „Parțial” – 28,4%, „Nu” – 4,3% și 23,9% s-au abținut să răspundă la întrebare, în special specialiștii centrelor de sănătate publică.

Măsurile propuse de respondenți ce ar putea fi întreprinse de către *administrația instituțiilor de învățământ* pentru a extinde numărul de elevi care pot fi alimentați în școală sunt următoarele:

- Conlucrarea cu agenții economici din teritoriu;
- Implicarea și conlucrarea efectivă cu administrația publică locală;
- Elaborarea și participarea la diverse proiecte;
- Implicarea sponsorilor autohtoni și străini;
- Implicarea ONG-urilor;
- Implicarea părinților în alimentația elevilor prin aportul cu o parte din sumă prin intermediul asociațiilor de părinți și profesori;
- Asigurarea calității prânzului, îmbunătățirea calității alimentației și diversificarea ei.

Măsurile propuse de respondenți ce ar putea fi întreprinse de către *organele publice locale* pentru a extinde numărul de elevi care pot fi alimentați în școală sunt următoarele:

- Implicarea sponsorilor;
- Atragerea investițiilor pentru dotarea cantinelor școlare;
- Mobilizarea agenților economici;
- Alocarea mijloacelor financiare adăugătoare pentru alimentația elevilor;
- Elaborarea și participarea în proiecte cu implicarea instituțiilor preuniversitare din localitate.

Măsurile propuse de respondenți ce ar putea fi efectuate de către *organele ierarhic superioare* pentru a extinde numărul de elevi care sunt alimentați în școală sunt următoarele:

- Modificarea legislației privind alimentația copiilor din instituțiile preuniversitare adoptate prin hotărâre de guvern (31,5%);
- Modificarea Legii privind achizițiile publice (39,1%);
- Implementarea unui meniu unic;
- Formarea unor centre de pregătire a bucatelor cu livrare în instituțiile școlare;
- Oferirea unor alocații financiare de către stat pentru toți elevii din învățământul preuniversitar și majorarea normativului de finanțare cost-standard per elev la capitolul alimentație;

- Îmbunătățirea proiectelor pentru îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a blocurilor alimentare. Modalitățile propuse de respondenți pentru a implica *agenții economici locali* în scopul extinderii numărului de elevi care sunt alimentați în școală sunt următoarele:

- Micșorarea cotei de impozitare a agenților economici care prezintă documente că sponsorizează o instituție de învățământ;
- Stimularea lor prin reducerea TVA;
- Sensibilizarea agenților economici prin parteneriat deschis, contractarea de la ei a produselor agroalimentare.

Acțiunile propuse pentru *mărirea aportului părinților* în scopul extinderii numărului de elevi care sunt alimentați în școală sunt următoarele:

- Introducerea cofinanțării de către părinții pentru alimentația copiilor;
- Acoperirea cheltuielilor pentru alimentație în totalitate (100%) de către părinți, prin intermediul asociațiilor de părinți și profesori.

Pentru a contracara fenomenul consumului de către elevi a produselor alimentare nesănătoase, specialiștii propun:

- Informarea părinților despre alimentele nesănătoase;
- Lucru cu elevii la orele de dirigenție;
- Respectarea cerințelor actelor normative și legislative;
- Educarea populației și promovarea unui mod sănătos de viață;
- Respectarea prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății nr. 904 din 17.09.2012, care include lista de produse alimentare nerecomandate copiilor;
- Crearea unei alimentații atractive în școli și repararea blocurilor alimentare.

Măsurile ce ar duce la eradicarea intoxicațiilor alimentare în cantinele școlare și grădinițe ar fi:

- Respectarea igienei personale atât de către elevi, cât și de personal;
- Controlul zilnic al stării sanitare a produselor alimentare;
- Îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a blocului alimentar;
- Dotarea tuturor blocurilor alimentare cu apeduct și canalizare;
- Respectarea termenelor de păstrare și a calității produselor alimentare;
- Dotarea cantinelor cu utilaj frigorific;
- Respectarea procesului tehnologic la pregătirea bucatelor;
- Angajarea bucătarilor care au pregătire specială, cu perfecționare o dată la 5 ani;
- Școlarizarea permanentă a bucătarilor;
- Sporirea responsabilității administrației instituțiilor preuniversitare, personalului blocului alimentar, precum și a centrelor de sănătate publică teritoriale.

Concluzii

Îmbunătățirea alimentației elevilor în școală poate avea loc doar cu ajutorul nemijlocit al părților implicate direct (administrația instituției preuniversitare, părinții și administrația publică locală), precum și al unor actori ai structurilor statale care controlează acest proces (Ministerul Educației, Tineretului și Sportului prin direcțiile teritoriale de învățământ, tineret și sport și Ministerul Sănătății prin centrele raionale de sănătate publică).

Problemele legislative din domeniu, depistate în urma studiului, trebuie puse la ordinea de zi a specialiștilor pentru înlăturarea lor, așa cum s-a procedat în statele Uniunii Europene și în SUA.

Bibliografie

1. *School lunch standards in Europe*. European Food Information Council. <http://www.eufic.org/article/en/artid/School-lunch-standards-in-Europe>
2. <http://sweetgreen.tumblr.com/post/103458679563/school-lunches-around-the-world>
3. *School Food Trust (2008). The provision of school food in 18 countries*. http://www.childrensfoodtrust.org.uk/assets/research-reports/school_food_in18countries.pdf
4. Bertin M. et al. (2012). *School meals in French secondary state schools: do national recommendations lead to healthier nutrition on offer?* In: Br. J. Nutr., nr. 107(3), p. 416–427.
5. <http://www.fabricadecarne.ro/mai-putina-sare-si-grasime-sua-modifica-meniurile-scolare>
6. *Nutrition Standards in the National School Lunch and School Breakfast Programs Food and Nutrition Service (FNS), USDA*. In: Federal Register, vol. 77, no. 17. Thursday, January 26, 2012. Rules and Regulations. <http://www.fns.usda.gov/school-meals/nutrition-standards-school-meals>
7. Legea nr. 123/2008 pentru o alimentație sănătoasă în unitățile de învățământ preuniversitar. http://anpc.gov.ro/anpcfcp/anpc_junior/legea_123_15021.pdf
8. http://arhiva.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles%7cdisplayArticle/article_ID_13471/Alimentefast-food-interzise-in-scoli.html
9. *Marketing of foods high in fat, salt and sugar to children: update 2012–2013*. Publications. WHO Regional Office for Europe. UN City, Marmorvej 51. DK–2100 Copenhagen, Denmark. ISBN 978 92 890 009 3.
10. Ordinul Ministerului Educației nr. 1220 din 30.12.2013 cu privire la aprobarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor (elevilor) din instituțiile instructiv-educative.
11. Arrêté du 30 septembre 2011 relatif à la qualité nutritionnelle des repas servis dans le cadre de la restauration scolaire JORF n0229 du 2 octobre 2011:16575:<http://www.legifrance.gouv.fr/affich-Texte.do?cidTexte=JORFTEXT000024614763>
12. Anexă la Ordinul Ministerului Sănătății nr. 904 din 17.09.12: lista produselor alimentare nerecomandate preșcolariilor și elevilor.
13. Legea nr. 10-XVI din 03.02.2009 cu privire la serviciul de supraveghere de stat a sănătății publice.